

Parlamentariska arbetsgruppen för glesbygd

Handlingsplan

Statsrådet tillsatte den 8 oktober 2020 en parlamentarisk arbetsgrupp för glesbygd för att förbättra möjligheterna för glesbebyggda områden i Finland. Arbetsgruppens mandatperiod är 12.10.2020 - 30.6.2023. I arbetsgruppen finns företrädare för alla regeringspartier. Ordförande är Hanna Huttunen (cent) och vice ordförande Johanna Ojala-Niemelä (sdp).

Parlamentariska arbetsgruppen har till uppgift att bevaka glesbygdens särskilda frågor och stärka livskraften i dessa områden. Glesbygden täcker en stor del, det vill säga över 68 procent, av Finlands areal. Området är nationellt betydande eftersom det hyser största delen av de materiella och immateriella råvarorna i Finlands natur. I glesbygden finns dock många utmaningar som beror på långa avstånd och gles bebyggelse. Cirka 5 procent av befolkningen bor permanent i glesbygden.

Målet för arbetsgruppens verksamhet är att utveckla glesbygden i Finland. Områdesindelningen bygger på den klassificering av [stads- och landsbygdsområden](#) baserad på geografisk information som Finlands miljöcentral svarar för (länk till en extern webbplats).

Arbetsgruppens arbete grundar sig på dokumentet [Strategi för glesbygden 2017 – 2020](#) samt på den föregående arbetsgruppens [slutrapport 2017 – 2019](#). Handlingsplanen bygger på vad som sägs i Sanna Marins regeringsprogram om utveckling av glesbygden.

Arbetsgruppen har fyra teman under mandatperioden (10/2020-6/2023). Anslaget för att stärka livskraften och välfärden i glesbygderna inom ramen för dessa teman uppgår till sammanlagt 12 miljoner euro. Finansieringen kan användas för att bidra till målen i denna handlingsplan. Åtgärderna, försöksprojekten och de fortsatta åtgärderna specificeras senare.

Arbetsgruppens mål ligger i linje med regeringsprogrammets mål. Den framtida verksamheten samordnas med de övriga kanalernas verksamhet som finansierar region- och landsbygdsutveckling. Arbetsgruppen bidrar också till användningen av forskningsdata i beslutsfattandet.

Coronatiden har vållat osäkerhet och oro för framtiden, men den har också överraskande nog gett glesbygderna mer uppskattning och nytt lyft. Restriktions- och stängningsåtgärderna har gjort att människor sökt sig till skogar och stugor där de kunnat njuta av lugnet och den rena naturen. Detta har lett till att glesbygdsområdena kommit till bättre användning, men det har också väckt diskussion om områdenas framtid. I framtiden kan människor leva i och röra sig allt mer mellan olika regioner, städer och glesbygder.

Syftet med arbetsgruppens åtgärder är att stödja krympande områden och hjälpa dem att hitta sin styrka. Att utveckla områden som förlorar invånare kräver en ny strategi som i stället för att ta hänsyn till bara ekonomiska indikatorer också beaktar till exempel regionernas välfärd, livskraft, samhällen, säkerhet och andra förutsättningar för ett gott liv. Denna strategi, det vill säga smart anpassning, ger ett nytt perspektiv på glesbygder.

Livskraft

Regionerna får sin livskraft till exempel från arbete och näringar, kompetens, utbildning, förnyelse, tillgänglighet och delaktighet. Ett livskraftigt område får invånare, besökare och företag att stanna, men lockar också nya.

Arbetsgruppen har beslutat att under temat livskraft stödja natur-, mat-, fiske- och jaktprojekt, regionernas frivilliga året-runt-kulturverksamhet samt bidra till en starkare kvarhållnings- och attraktionskraft. Gruppen låter också göra en utredning om hur den japanska modellen för hembygdsdonation lämpar sig för Finlands förhållanden.

Främjande av turism

- Mål: Utveckla natur-, mat-, fiske- och jaktturismen i glesbygdsområdena; arbetet fokuserar på att införa Finlands turismstrategi 2019 – 2028, Finlands strategi för matturism 2020 – 2028 och Visit Finlands produktrekommendationer för matturism
- Metoder: Finansiera projekt som utvecklar turismen

Kulturverksamhet

- Mål: Främja frivilliga, lokala kulturella aktiviteter i glesbygdsområdena året om
- Metoder: Utreda olika former av samarbete med kulturaktörerna; lyfta fram och uppmuntra till att dra nytta av den lokala kulturverksamheten, kulturarvet, kulturmiljöerna och kulturlandskapet; identifiera kulturens potential och mervärde i utvecklingen av glesbygdsområdena; stöd till projekt på detta område

Stärka kvarhållnings- och attraktionskraften

- Mål: Lyfta fram och stärka faktorer som enligt undersökningar ökar områdenas kvarhållnings- och attraktionskraft
- Metoder: Kommunikation via olika kanaler; stöd till projekt på detta område; utreda den japanska modellen för hembygdsdonation
- Mål: Utreda möjligheterna att införa den japanska modellen för hembygdsdonation i syfte att stärka livskraften i glesbygdsområdena i Finland
- Metoder: Göra en fortsatt utredning om möjligheterna att pröva modellen för hembygdsdonation i Finland
- Tidsplan: Utredningstid 2021 – 2022

Utbildning

Arbetsgruppen har med oro följt utvecklingen som leder till stängning av allt fler små närskolor. Enligt arbetsgruppen är det viktigt att alla barn har möjlighet att gå i skola på en plats som ligger på ett rimligt avstånd från hemmet. Närskolor har en viktig, mer omfattande roll i att bevara välfärden och hålla regionen levande.

Under utbildningstemat har arbetsgruppen beslutat att stödja närskolornas fortsatta verksamhet samt elevernas möjligheter att gå i skola flerformigt, såsom på deltid på en annan ort eller på distans.

Närskolor

- Mål: Bidra till att små närskolor kan fortsätta verksamheten, vilket också gör att vägen till skolan inte blir orimligt lång; lyfta fram vikten av närskolor som bevarar barns, familjers och

samhällens välfärd och stärker regionens livskraft; trygga tillgången på kompetent skolpersonal; tillgodose barnets bästa i beslut som gäller förskoleundervisning och grundläggande utbildning

- Metoder: Öka kunskapsbasen till stöd för beslutsfattandet; öka kommunalt samarbete med skolor och lärare; olika samarbetsprojekt, beredning med olika aktörer

Olika former av skolgång

- Mål: Öka möjligheterna att tillfälligt gå i skola också utanför den egna hemkommunen; öka möjligheterna till olika former av skolgång
- Metoder: Desamma som ovan; utreda vilka konsekvenser den grundläggande utbildningens multilokalitet har för att ordna och finansiera den grundläggande utbildningen, för inläringen samt för att genomföra stödet för inläring och elevernas välbefinnande; stärka samarbetet på kommun- och regionnivå

Att göra multilokalitet synlig och möjlig

Multilokalitet är en gammal företeelse som under coronatiden fått nytt lyft. Människor tillbringar allt oftare sin tid på flera ställen, till exempel på permanenta bostadsorter eller på fritidsorter. Arbetet kan allt oftare utföras oberoende av plats.

Arbetsgruppen har beslutat att under temat multilokalitet stödja arbete och liv på olika ställen genom att ge verktyg och metoder för att göra det möjligt. Arbetsgruppen vill betona vikten av förbindelser för att dessa mål ska kunna uppnås.

Tjänster, ökat multilokalt arbete

- Mål: Erbjuder verktyg och metoder för multilokalt arbete
- Metoder: Kommuner eller lokala föreningar erbjuder möjligheter till distansarbete; mer omfattande användning av gemensamma lokaler i byar; främja innovationer inom trafiktjänsterna genom försök, samarbete mellan offentliga och privata aktörer och digitalisering; stöd till projekt på detta område

Förbindelser

- Mål: Öka medvetenheten om betydelsen av bättre förbindelser
- Metoder: Kommunikation via olika kanaler

Behov av ändringar på lång sikt som kräver mer omfattande lagberedning

Vissa av arbetsgruppens mål kräver omfattande beredning som löper över gruppens mandatperiod.

Arbetsgruppen utreder möjligheten att tillämpa åtgärder enligt Norges modell, bland annat studielånskompensation till dem som flyttar till glesbygden, olika skattelättnader, avgifter och tillägg som främjar sysselsättningen och tillgången på kunnig arbetskraft i glesbygdsområdena. Arbetsgruppen undersöker också möjligheterna till e-kommuntillhörighet i Finland.

Studielånskompensation

- Mål: Utreder möjligheterna till studielånskompensation enligt Norges modell och ett eventuellt försök i Finland

- Metoder: En förstudie om förutsättningarna att göra ett eventuellt försök, varefter man bedömer förutsättningarna för försökslagstiftning och försök

Skatter, avgifter och tillägg

- Mål: Främja åtgärder enligt Norges modell som på olika sätt främjar sysselsättningen och näringslivet i glesbygdsområdena
- Metoder: Bidra till utredningarna tillsammans med andra ministerier som svarar för dessa frågor

E-kommuntillhörighet

- Mål: Utredda hur e-kommuntillhörigheten kan främjas i Finland; utveckla olika elektroniska kanaler för deltagande, påverkan och uträttande av ärenden som betjänar både de permanent och de tillfälligt bosatta invånarna i kommunen
- Metoder: I enlighet med regeringens halvtidsöversyn utreda och på annat sätt främja åtgärderna i samarbete med de ministerier som svarar för frågan